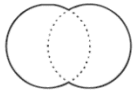
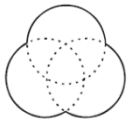
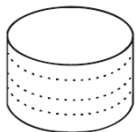


Prezentare  
generală

## Transparență:

**65** /100(Scorul indicelui  
bugetului deschis)Participarea  
Publicului:**11** /100Supravegherea  
bugetului:**63** /100

## Despre sondaj

Deciziile bugetare ale guvernului – ce taxe să perceapă, ce servicii să furnizeze și cât de multe datorii să-și asume – au consecințe importante pentru toți oamenii din societate. Atunci când guvernele oferă informații și canale semnificative pentru ca publicul să se implice în aceste decizii, putem avea o certitudine mai mare despre faptul că banii publici sunt cheltuiți pentru interesele publice.

Sondajul Bugetului Deschis (Open Budget Survey) este unicul instrument de cercetare din lume, care este independent, comparativ și bazat pe fapte, care utilizează criteriile internaționale acceptate pentru a evalua accesul publicului la informații privind bugetul național, oportunitățile oficiale ale publicului de a participa la procesul bugetar național și rolul instituțiilor de supraveghere bugetară – precum Legislativul și instituția supremă de audit – în cadrul procesului bugetar.

Sondajul ajută societatea civilă să evalueze și să discute cu statul său despre utilizarea fondurilor publice și raportarea acestui fapt. Cea de a 8-a ediție a OBS cuprinde 120 de state.

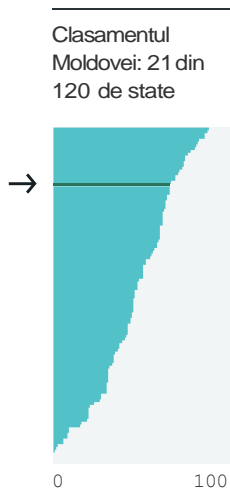
Accesați [www.internationalbudget.org/open-budget-survey](http://www.internationalbudget.org/open-budget-survey) pentru a obține mai multe informații, inclusiv metodologia integrală a OBS, Raportul Global pentru anul 2021, constatările privind toate statele ce fac parte din sondaj și la fel este disponibil modulul de explorare a datelor.

# Transparență

Această parte a OBS măsoară accesul publicului la informații privind modul în care autoritățile centrale colectează și execută resursele publice. Ea evaluează disponibilitatea online, oportunitatea și caracterul cuprinzător al celor opt documente bugetare principale, utilizând 109 indicatori cu pondere egală și acordă fiecărui stat un punctaj pe scara de la 0 la 100. Un scor de transparență egal cu 61 și mai mult înseamnă că țara probabil publică suficiente materiale care să sprijine dezbateri publice informate cu privire la buget.

Moldova are un scor de transparență de 65 de puncte (din 100).

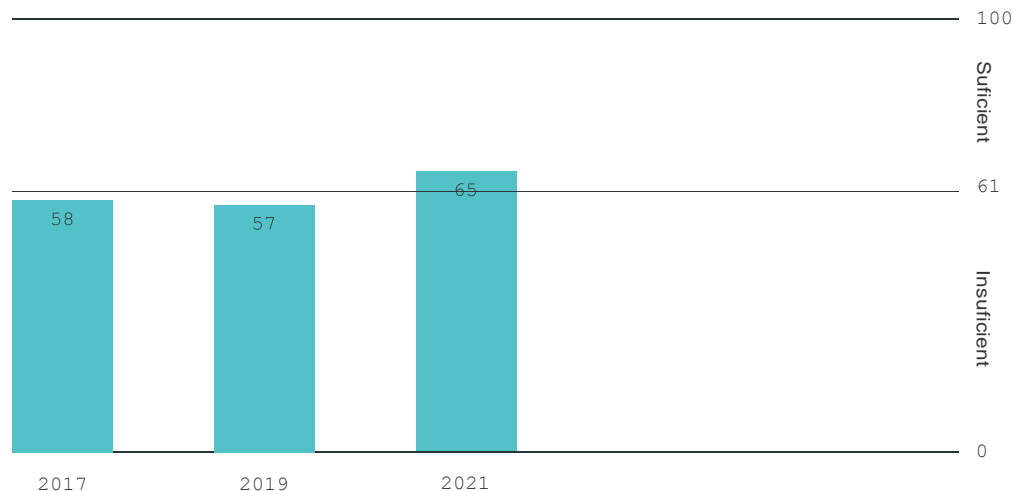
## Transparența din Moldova în comparație cu alte state



Media Globală	45
Bulgaria	71
<b>Moldova</b>	<b>65</b>
Ucraina	65
Slovacia	65
România	63
Polonia	60
Republica Cehă	60
Ungaria	44

0 Insuficient 61 Suficient 100

## Cum s-a schimbat de-a lungul timpului scorul de transparență pentru Moldova?



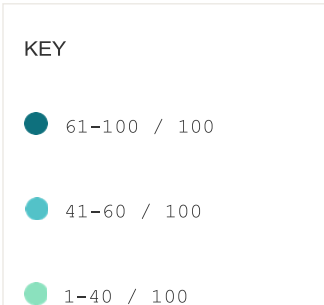
## Disponibilitatea publică a documentelor bugetare în Moldova

### KEY

- Available to the Public
- Published Late, or Not Published Online, or Produced for Internal Use Only
- ⊘ Not Produced

Document	2017	2019	2021
Propunerea preliminară de buget	●	●	●
Propunerea de buget a Executivului	●	●	●
Bugetul aprobat	●	●	●
Bugetul pentru cetățeni	●	●	●
Rapoartele intermediare	●	●	●
Revizuirea la mijloc de an	●	⊘	●
Raportul anual	●	●	●
Raportul de audit	●	●	●

# Cât de cuprinzător este conținutul documentelor bugetare principale, pe care Moldova le pune la dispoziția publicului?



Documente bugetare principale	Scopul și conținutul documentului	Fiscal an evaluat	Scorul conținutului documentelor
Propunerea preliminară de buget	Dezvăluie parametrii generali ai politicilor fiscale înainte de propunerea de buget a Executivului; descrie prognoza economică a Guvernului – anticiparea veniturilor, cheltuielilor și datoriei	2021	83
Propunerea de buget a Executivului	Prezentată de Guvern către Parlament spre aprobare; furnizează detalii despre sursele de venituri, alocările către ministere, modificările propuse vizavi politici și alte informații relevante pentru înțelegerea situației fiscale a țării.	2021	
Bugetul aprobat	Bugetul care a fost aprobat de Legislativ.	2021	89
Bugetul pentru cetățeni	O versiune mai simplă și mai puțin tehnică a propunerii de buget a executivului sau a bugetului aprobat, menită să comunice publicului informațiile esențiale.	2020	50
Rapoartele intermediare	Includ informații privind veniturile reale încasate, cheltuielile reale efectuate și datoriile apărute, la diferite intervale; publicate trimestrial sau lunar	2020	85
Revizuirea la mijloc de an	O actualizare cuprinzătoare a executării bugetului la situația de la mijlocul anului fiscal; include o analiză a ipotezelor economice și o prognoză actualizată a rezultatelor bugetare.	2020	45
Raportul anual	Describe situația conturilor Guvernului de la finalul anului fiscal și, în ideal, prezintă o evaluare a progresului înregistrat în atingerea obiectivelor de politică bugetară.	2019	57
Raportul de audit	Raportul de audit publicat de instituția supremă de audit. Acest examinează soliditatea și plenitudinea rapoartelor financiare anuale ale Guvernului.	2019	62

Scorul de Transparență a Moldovei, **65** de puncte în OBS 2021, este moderat mai mare decât scorul obținut în 2019.

## Ce s-a schimbat în sondajul din anul 2021??

Moldova a sporit disponibilitatea informațiilor bugetare prin:

- Publicarea Raportului de executare a bugetului la jumătate de an.

# Recomandări

Moldova ar trebui să acorde prioritate următoarelor acțiuni pentru a îmbunătăți transparența bugetară:

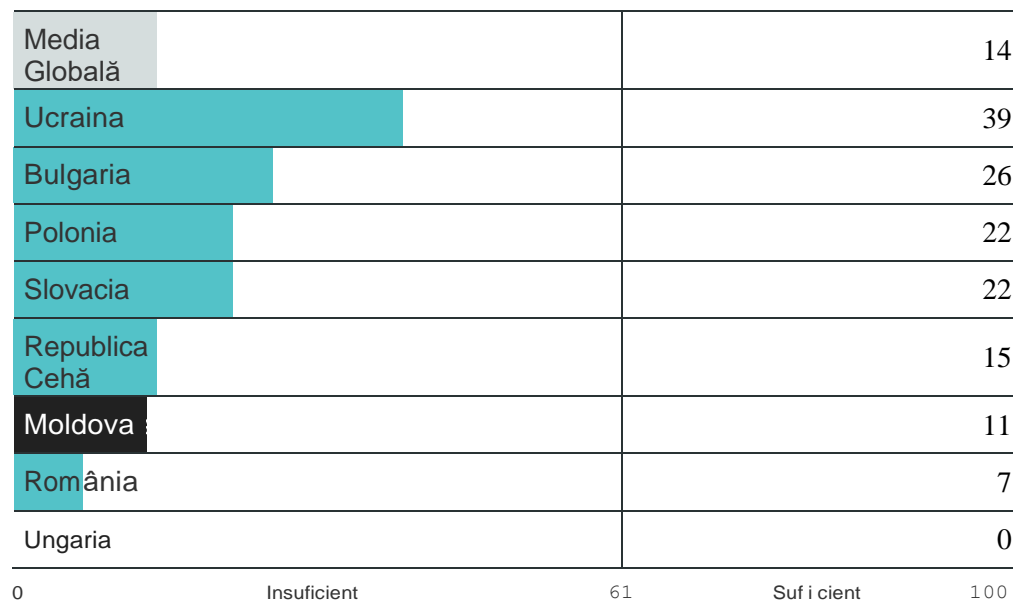
- Să includă în Raportul de sfârșit de an comparații între estimările de împrumut și rezultatele reale și comparații între rezultatele nefinanciare planificate și rezultatele reale.
- Îmbunătățirea gradului de comprehensiune a Bugetului pentru Cetățeni (BC) prin publicarea acestuia prin metode suplimentare de diseminare (de exemplu, panouri publicitare, emisiuni radio), identificarea nevoilor publicului de informații bugetare înainte de lansarea BC și publicarea BC pentru etapele suplimentare ale procesului bugetar.
- Îmbunătățirea caracterului exhaustiv al Evaluării la jumătatea anului prin furnizarea de previziuni macroeconomice mai detaliate pentru întregul an bugetar în curs, inclusiv informații despre estimările actualizate ale cheltuielilor prin clasificare și programe individuale și furnizarea estimărilor actualizate ale veniturilor din surse individuale.

# Participarea publicului

OBS evaluează și oportunitățile oficiale oferite publicului pentru o participare semnificativă la diferite etape ale procesului bugetar. Sondajul examinează practicile Executivului, Legislativului și ale instituției supreme de audit (ISA) aplicând 18 indicatori cu pondere egală, care corespund Principiilor participării publice la politica fiscală ale Inițiativei globale pentru transparență fiscală, și acordă fiecărui stat un punctaj pe scara de la 0 la 100.

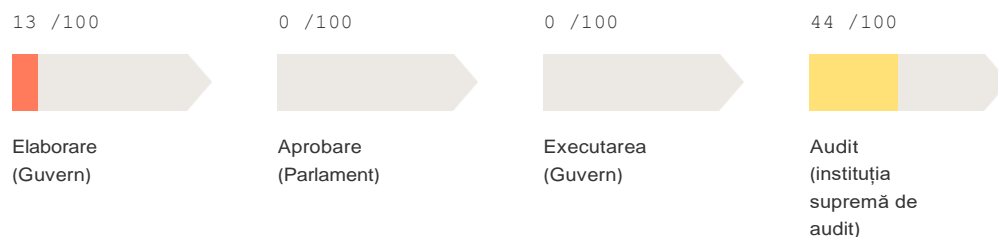
Moldova are un scor de participare a publicului de 11 puncte (din 100).

## Participarea publicului din Moldova în comparație cu alte state



Pentru a afla mai multe informații privind bunele practici de participare a publicului care există în lume, a se vedea [aici](#).

# Măsura oportunităților de participare a publicului la procesul bugetar



KEY ● 0-40: Puțin ● 41-60: Limitat ● 61-100: Adekvat

## Recomandări

Ministerul Finanțelor din Moldova a stabilit consultări publice în timpul formulării bugetului, dar, pentru a consolida și mai mult participarea publicului la procesul bugetar, ar trebui să prioritizeze și următoarele acțiuni:

- Implementarea mecanismelor-pilot pentru monitorizarea implementării bugetului.
- Extinderea mecanismelor în timpul formulării bugetului care implică orice organizație a societății civile sau membru al publicului care dorește să participe.
- Implicarea activă a comunităților vulnerabile și subreprezentate, direct sau prin intermediul organizațiilor societății civile care le reprezintă.
- Diversificarea eficacității mecanismelor existente prin încorporarea ministerelor de resort în proces.

Parlamentul Republicii Moldova ar trebui să acorde prioritate următoarelor acțiuni:

- Să permită membrilor publicului sau organizațiilor societății civile să depună mărturie în timpul audierilor sale asupra propunerii de buget înainte de aprobarea acesteia.
- Să permită membrilor publicului sau organizațiilor societății civile să depună mărturie în timpul audierilor sale privind Raportul de audit.

Curtea de Conturi a Moldovei a stabilit mecanisme pentru a sprijini instituția supremă de audit în dezvoltarea programului său de audit. Ar trebui să acorde prioritate următoarelor acțiuni pentru a îmbunătăți participarea publicului la procesul bugetar:

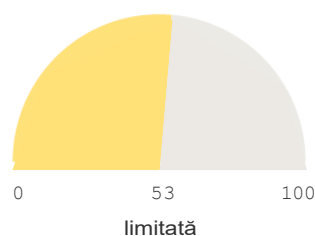
- Să stabilească mecanisme formale pentru ca publicul să contribuie la investigațiile de audit relevante.

# Supravegherea bugetului

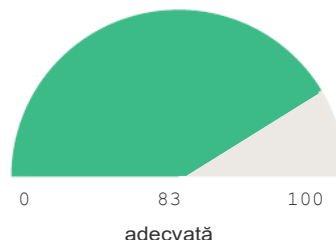
OBS examinează și rolul pe care legislativele și instituțiile supreme de audit (ISA) îl au în procesul bugetar și măsura în care acestea asigură o supraveghere eficientă; fiecare stat este apreciat pe o scară de la 0 la 100, pe baza a 18 indicatori cu pondere egală. Mai mult decât atât, sondajul colectează informații suplimentare privind instituțiile fiscale independente (a se vedea Caseta).

Legislativul și instituția supremă de audit din Moldova, împreună, asigură o supraveghere adecvată în timpul procesului bugetar, cu un punctaj compozit al supravegherii de 63 (din 100). În continuare este prezentat gradul de supraveghere asigurat individual de fiecare instituție:

## Supravegherea de către parlament



## Supravegherea prin audit



KEY ● 0-40: puțin ● 41-60: Limitată ● 61-100: Adecvată

## Recomandări

Parlamentul Republicii Moldova asigură o supraveghere limitată în timpul etapei de planificare a ciclului bugetar și o supraveghere limitată în timpul etapei de implementare. Pentru a îmbunătăți supravegherea, următoarele acțiuni ar trebui să fie prioritizate:

- Parlamentul ar trebui să dezbată politica bugetară înainte ca propunerea de buget a executivului să fie depusă și să aprobe recomandări pentru viitorul buget.



- Propunerea de buget a Guvernului trebuie prezentată legislativului cu cel puțin două luni înainte de începerea anului bugetar.
- O comisie legislativă ar trebui să examineze executarea bugetului în cursul anului și să publice online rapoarte cu constatările lor.
- În practică, asigurați-vă că legislativul este consultat înainte ca executivul să schimbe fondurile specificate în Bugetul aprobat între unitățile administrative în cursul exercițiului bugetar.

Pentru a consolida independența și a îmbunătăți supravegherea auditului de către Curtea de Conturi a Moldovei, se recomandă următoarele acțiuni:

- Asigurați-vă că procesele de audit sunt revizuite de către agenție/companie independentă.

### **Practica emergentă de fondare a unor instituții fiscale independente**

Moldova nu dispune de o instituție fiscală independentă (IFI). IFI-urile sunt tot mai mult recunoscute drept furnizori valoroși, independenți și nepărtinitori, de informații către Executiv și Legislativ în cadrul procesului bugetar

*\*NOTĂ: Acești indicatori nu sunt evaluați în Sondajul Bugetului Deschis*

# Metodologie

---

- Doar documentele publicate și evenimentele, activitățile sau evoluțiile care au avut loc până la 31 decembrie 2020 au fost evaluate în OBS 2021.
- Sondajul se bazează pe un chestionar completat în fiecare țară de către un expert independent în domeniul bugetului:

Tatiana Savva, Centrul Analitic Independent Expert –Grup

[tatiana@expert-grup.org](mailto:tatiana@expert-grup.org)

- Pentru a consolida și mai mult cercetarea, proiectul de chestionar al fiecărei țări este revizuit și de un expert independent anonim, iar în Republica Moldova reprezentații al Ministerului Finanțelor